

EL REARMAMENT EUROPEU

Defensa, Paranoia o Negoci ?

Grup Hypatia de Debat

La teva veu compta. la teva opinió importa.

LA DEFENSA :

LA DEFENSA COM A CONCEPTE:

SI VIS PACEM PARA BELLUM

("Si vols la pau, prepara't per a la guerra")

Publi Flavi Vegeti Renat (conegut senzillament com a Vegeti), que va viure a finals del segle IV d.C.

FRASE ORIGINAL:

"Qui desiderat pacem, praeparet bellum"

(Qui desitja la pau, que es prepari per a la guerra)

Amb el pas dels segles, la fórmula es va simplificar i polir popularment fins a convertir-se en el conegut aforisme

SÓCRATES:

No hi ha defensa externa possible si els ciutadans s'han corromput per dins.

PLATÓ:

Argumentava que la pau només es pot mantenir si s'està preparat per a la guerra.

ARISTÓTIL:

Fem la guerra per poder viure en pau, de la mateixa manera que ens ocupem per poder tenir temps lliure.

CONCEPTE ACTUAL DE DEFENSA

Avui dia, es defineix com la capacitat integral d'un Estat per garantir la seva supervivència, sobirania, independència i la seguretat de la seva ciutadania davant de qualsevol mena d'amenaça, ja sigui externa o interna.

ELS 6 PUNTS EN ELS QUALS ES BASA EL CONCEPTE ACTUAL

La Dimensió Territorial i Sobirana (La clàssica)

La Seguretat Humana i Social

Ciberdefensa

Seguretat econòmica i energètica

Combat contra la desinformació

La Diplomàcia i les Aliances

LA DEFENSA A EUROPA

Ha mostrat mancances de pensament estratègic per diverses raons:

La desaparició de la URSS va fer creure que la història havia entrat en una fase post geopolítica.

La seguretat va quedar delegada als Estats Units i l'OTAN, reduint l'incentiu per desenvolupar una cultura estratègica pròpia.

A això s'hi ha afegit la rivalitat entre els Estats Units i la Xina, la crisi energètica i la creixent incertesa sobre el compromís nord-americà amb la defensa europea.

EUROPA

La integració europea es va centrar en el mercat, el dret i la regulació, mentre la política de poder va quedar en un segon pla.

L'opinió pública europea va passar a considerar la guerra com una anomalia llunyana i no com una possibilitat permanent.

Aquesta visió va començar a esquarterar-se amb l'annexió russa de Crimea el 2014 i, sobretot, amb la invasió d'Ucraïna el 2022.

EL "FACTOR ESTATS UNITS" I L'AUTONOMIA ESTRATÈGICA

Durant més de 70 anys, la seguretat europea ha depès del "paraigua" dels Estats Units a través de l'OTAN.

No obstant això, la política exterior nord-americana està canviant: Els EUA estan reorientant els seus esforços i recursos cap a l'Indo-Pacífic per contenir la Xina.

Amb el retorn de Donald Trump i la seva insistència que Europa ha de finançar la seva pròpia seguretat, la UE ha entès que ja no poden comptar amb el suport incondicional dels EUA.

Si Europa vol estar segura, ha de ser capaç de defensar-se a si mateixa (el que la Unió Europea anomena autonomia estratègica).

EL MOTIU OFICIAL

Sembla que l'argument que ha desencadenat aquesta febre armamentística ha estat la invasió russa d'Ucraïna.

Si han estat capaços d'això, fins on estaran disposats a arribar en un futur?.

Però amb independència d'aquesta invasió, en la qual no entrarem ja que per la seva complexitat i extensió seria motiu d'un altre debat.....

Vegem què succeeix entre la UE i Rússia des de la caiguda del mur fins a la citada invasió

EUROPA VS. RÚSSIA

L'esperança d'una "Europa comuna" (1989-1991)

Mikhaïl Gorbatxov va promoure la idea d'una "Casa Comuna Europea", una Europa sense blocs enfrontats en la qual l'URSS cooperés estretament amb Europa Occidental

La Rússia de Ieltsin va buscar acostar-se a Occident (1991-1999)

Es va incorporar al Consell d'Europa (1996).
Va signar acords de cooperació amb la Unió Europea.
Va participar en programes conjunts amb l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord.
I a Rússia existia l'expectativa de convertir-se en un soci important d'Occident.

RÚSSIA VA DEMANAR ENTRAR A L'OTAN?

Ieltsin va comentar en diverses ocasions que Rússia no descartava una futura adhesió a l'OTAN, i anys després Vladímir Putin també va afirmar haver preguntat informalment si Rússia podria ingressar-hi.

No es pot dir que hi hagués una candidatura oficial rebutjada, tot i que sí que hi va haver converses i idees que no van prosperar.

L'AMPLIACIÓ DE L'OTAN

Entre 1999 i 2004 van ingressar a l'OTAN:

Polònia

Hongria

República Txeca

Estònia

Letònia

Lituània

Romania

Bulgària

Eslovàquia

Eslovènia

Per la U.E.:

*Cada país és lliure de triar
les seves aliances.*

Per Rússia:

*És l'avanç d'una aliança militar
cap a les nostres fronteres.*

OCCIDENT VA PROMETRE NO AMPLIAR L'OTAN?

El 1990 hi va haver converses sobre que l'OTAN no s'expandiria "ni un pam cap a l'est", però aquelles discussions es referien principalment al territori de l'antiga Alemanya Oriental.

No es va arribar a signar cap tractat que prohibís futures ampliacions de l'OTAN a l'Europa de l'Est. Rússia sosté que va existir un compromís polític més ampli; molts governs occidentals responen que mai no hi va haver un acord vinculant en aquest sentit.

RÚSSIA VA SER REALMENT REBUTJADA PER EUROPA?

És una simplificació afirmar que "Occident va rebutjar la integració de Rússia", de la mateixa manera que també ho seria dir que "Rússia mai no va voler integrar-se". Durant la dècada de 1990 van existir intents de cooperació i expectatives d'acostament, però les diferències sobre la seguretat europea, l'ampliació de l'OTAN i l'evolució política interna de Rússia van anar allunyant progressivament ambdues parts.

RESUMINT:

Després de la desaparició de la Unió Soviètica, l'OTAN es va expandir cap a l'Europa Central i Oriental. Molts països s'hi van unir per por a Rússia i per reforçar la seva seguretat i integració a Occident.

Rússia va percebre aquesta expansió com una amenaça, cosa que va deteriorar les relacions durant les dècades de 1990 i 2000.

El punt de ruptura va arribar amb la invasió d'Ucraïna: primer amb Crimea el 2014 i, sobretot, amb la invasió a gran escala el 2022. Des d'aleshores, l'OTAN ha reforçat la seva presència a l'est i països com Finlàndia i Suècia han sol·licitat el seu ingrés.

INTERVENCIIONS BÈL·LIQUES DES DE 1990.

EEUU.

Ha envaït 3 països (Panamà, Afganistan i Iraq).

Ha intervingut en almenys 10 països (afegint-hi Iugoslàvia, Líbia, Síria, Somàlia, Haití, etc.).

L'OTAN:

1992 - 2004 Bòsnia i Hercegovina

1999 Iugoslàvia (Sèrbia / Montenegro).

1999 - present. Kosovo

2001 - 2003 Macedònia del Nord

2001 - 2021 Afganistan

2011 Líbia

Rússia ha envaït 2 països (Geòrgia i Ucraïna)

Ha intervingut en 6 països (afegint-hi Moldàvia, Tadjikistan, Síria i Kazakhstan, tot i que en aquests tres últims casos va comptar amb la invitació o consentiment del govern local).

ABANS DE PASSAR A UNA ALTRA COSA VAL LA PENA UNA REFLEXIÓ.

Haurien permès els Estats Units la formació d'un bloc estratègic entre Rússia i la Unió Europea?

La unió dels immensos recursos naturals russos amb la capacitat tecnològica, industrial i financera de la UE hauria pogut donar lloc a una potència d'una magnitud extraordinària, potencialment superior als Estats Units en nombrosos àmbits.

També des del punt de vista demogràfic, aquest bloc hauria sumat prop de 600 milions d'habitants, davant dels aproximadament 342 milions dels Estats Units.

Des d'aquesta perspectiva, és raonable plantejar-se si Washington hauria afavorit aquesta aproximació o, per contra, hauria intentat dificultar-la per evitar l'aparició d'un competidor geopolític de primer ordre.

LA PARANOIA :

QUÈ ÉS LA PARANOIA ESTRATÈGICA?

La paranoia estratègica és la tendència d'un Estat a interpretar l'entorn internacional com a molt més amenaçador del que és en realitat, cosa que pot portar-lo a adoptar polítiques exagerades defensives o fins i tot ofensives per protegir la seva seguretat.

LA "PARANOIA" ESTRATÈGICA COM A FACTOR POLÍTIC

La percepció d'amenaça no sempre coincideix amb el risc real. A Europa, el debat sobre seguretat està marcat per narratives que amplifiquen el perill extern, impulsant decisions de despesa que superen l'estrictament necessari. Aquest fenomen, conegut com a "paranoia estratègica", és utilitzat per actors polítics i econòmics per justificar pressupostos creixents en defensa.

"La por és el millor argument per vendre armes. Quan els ciutadans senten amenaça, els governs tenen carta blanca per gastar."

— *François Heisbourg, analista de seguretat europea, Fundació per a la Investigació Estratègica*

Dr. Ivan Krastev :

"La por a Rússia no és irracional, però sí que està sent amplificada per actors polítics que troben en l'amenaça externa una coartada per consolidar poder.

Dra. Nicole Gnesotto :

"Europa necessita distingir entre amenaces reals i percebudes. La 'paranoia estratègica' pot portar a decisions de despesa que no es corresponen amb els riscos objectius de l'entorn geopolític."

OPINIÓ PÚBLICA EUROPEA

Segons enquestes recents de l'Eurobaròmetre, el 55% dels europeus dóna suport a una major despesa en defensa comuna de la UE, enfront del 30% que s'hi oposa. En països de l'Est com Polònia i els Bàltics, el suport supera el 70%, mentre que a Alemanya i Àustria es manté per sota del 45%. El 62% dels ciutadans considera que Europa no està prou protegida davant amenaces externes. No obstant això, el 48% creu que la despesa militar desvia recursos de serveis socials essencials com la sanitat i l'educació.

EL NEGOCI :

EL NEGOCI DE L'ARMAMENT

El complex militar-industrial europeu.

Europa acull algunes de les majors empreses de defensa del món, com Airbus Defence, Thales, Leonardo i Rheinmetall.

Els contractes armamentístics mouen centenars de milers de milions d'euros, convertint el rearmament en un poderós motor econòmic amb interessos polítics i corporatius entrellaçats.

COMPARACIÓ ABANS I DESPRÉS

DE 2014

Despesa en defensa UE (2013): ~170.000 M€

Despesa en defensa UE (2023): ~240.000 M€

Alemanya (2013): 1,2% del PIB (2023): 2,1%

França (2013): 1,9% del PIB (2023): 2,1%

Polònia (2013): 1,8% del PIB (2023): 3,9%

Nous impulsos a: Drons, IA i ciberdefensa

ESTADÍSTIQUES CLAU

Europa va incrementar la seva despesa en defensa un 41% entre 2013 i 2023.

Alemanya: +75% des de 2014

França: +20% des de 2014

Polònia: +98% des de 2014

Regne Unit: +12% des de 2014

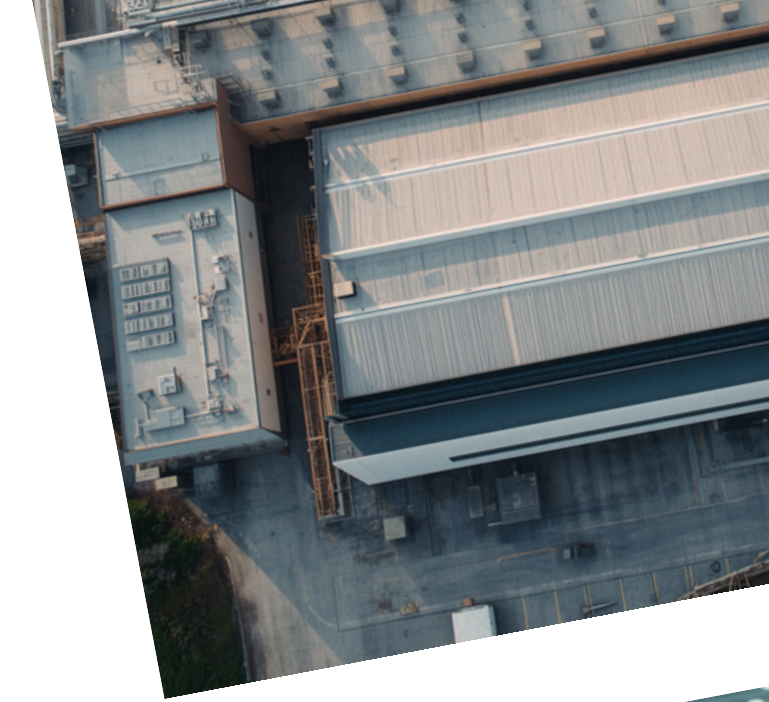
La despesa total europea en defensa va superar els 345.000 milions d'euros el 2023, el nivell més alt des de la Guerra Freda.

IMPACTE ECONÒMIC

Regions europees beneficiades per la indústria de defensa

La indústria de defensa genera milers de llocs de treball directes i indirectes en regions clau d'Europa.

- Kassel (Alemanya): seu de Rheinmetall, +8.000 llocs de treball
- Toulouse (França): indústria aeroespacial i de defensa, +15.000 llocs de treball
- Gdańsk (Polònia): fabricació naval i armament, +5.000 llocs de treball
- Steyr (Àustria): vehicles militars i components, +3.500 llocs de treball

COM ES FINANÇARÀ UN ESFORÇ DE DEFENSA QUE ASPIRA A MOBILITZAR FINS A 800.000 MILIONS D'EUROS SENSE DETERIORAR L'ESTAT DEL BENESTAR EUROPEU?

La resposta continua sent sorprenentment imprecisa.
La Comissió Europea proposa flexibilitzar les regles fiscals, facilitar préstecs conjunts i mobilitzar inversió privada, però això no elimina el problema de fons.
Tot deute acaba pagant-se mitjançant impostos, inflació, retallades o una combinació dels tres.

Què es deixarà de finançar per fer-ho?

QUI SERÀ EL GRAN BENEFICIARI ECONÒMIC DEL REARMAMENT?

Durant els primers anys, una part molt important dels diners continuarà fluint cap als Estats Units.

Europa continua depenent de les capacitats nord-americanes en aviació de combat, míssils, intel·ligència, transport estratègic o defensa antimíssils.

La paradoxa consisteix en el fet que el rearmament es presenta com un camí cap a l'autonomia estratègica europea, tot i que una part substancial de la inversió continuï depenent de tecnologia nord-americana durant força temps.

RISCOS DEL REARMAMENT

1

Cursa armamentista:

L'augment de la despesa militar europea pot desencadenar una espiral de rearmament global, incrementant la inestabilitat internacional i reduint les possibilitats d'acords de pau.

2

Tensions geopolítiques:

L'enfortiment militar a Europa pot ser percebut com una amenaça per tercers països, agreujant conflictes latents i dificultant la diplomàcia multilateral.

3

Desviament de fons socials:

Els pressupostos destinats a defensa redueixen la inversió en educació, sanitat i infraestructures, afectant directament el benestar de la ciutadania europea.

TRANSPARÈNCIA I CORRUPCIÓ

Gestió de fons de defensa sota escrutini

Diversos països europeus han afrontat irregularitats en la gestió de contractes militars. Casos documentats inclouen suborns en licitacions, comissions il·legals a intermediaris i manca d'auditories independents. L'opacitat en els pressupostos de defensa dificulta el control ciutadà i alimenta la desconfiança institucional.

TORNARÀ EL SERVEI MILITAR?

El debat està obert.

Alemanya ha aprovat un model basat inicialment en el voluntariat, tot i que contempla mecanismes per introduir formes de reclutament obligatori.

Suècia, Noruega, Dinamarca, Finlàndia, Letònia o Lituània ja mantenen diferents modalitats de servei militar obligatori o selectiu, mentre que en altres Estats europeus la discussió ha deixat de ser marginal.

No existeix encara una tendència uniforme, però sí un canvi cultural evident. La idea que Europa podia gaudir indefinidament de seguretat sense assumir costos personals comença a desaparèixer del debat polític.

REFLEXIONS FINALS :

LES TRES MAJORS INDÚSTRIES DEL MÓN

(Sense comptar el Narcotràfic)

1. Indústria Financera (Primer nivell absolut)

La crisi financera de 2008 i les seves conseqüències els van proporcionar molta més riquesa i poder

2. Indústria Farmacèutica (Segon nivell)

Enriquida enormement per la COVID i les seves vacunes

3. Indústria Armamentística i de Defensa (Tercer nivell)

Ara em toca a mi!

Serà casualitat?

ÈTICA I MORALITAT

Reflexió sobre el negoci de la guerra

"La guerra és massa important per deixar-la als militars." — Georges Clemenceau

Quan la defensa es converteix en indústria i la por en mercaderia, sorgeix una pregunta inevitable:

Tenen preu la pau i la vida humana?

El rearmament europeu ens obliga a reflexionar sobre els límits morals entre protegir els ciutadans i alimentar un sistema que prospera amb la inseguretat i en benefici d'uns pocs

ÈTICA I MORALITAT

El rearmament europeu planteja preguntes ètiques fonamentals: Pot justificar-se moralment invertir milers de milions en armament mentre milions de ciutadans poden no tenir accés a sanitat, educació o habitatge digne?

El negoci de la guerra genera beneficis per a uns pocs a costa de la seguretat col·lectiva.

La indústria armamentística no és neutral: té interès directe en el fet que els conflictes persisteixin i que la por es mantingui com a motor polític.

Reflexionar sobre l'ètica del rearmament no és ingenuïtat; és responsabilitat cívica.

DEFENSA LEGÍTIMA, PARANOIA COL·LECTIVA O NEGOCI ENCOBERT?

El rearmament europeu ens convida a reflexionar sobre els límits entre seguretat i por, entre interès col·lectiu i interès econòmic.

La resposta no és simple, però la pregunta és urgent.

Estem construint un continent més segur o més perillós i pobre?

FI